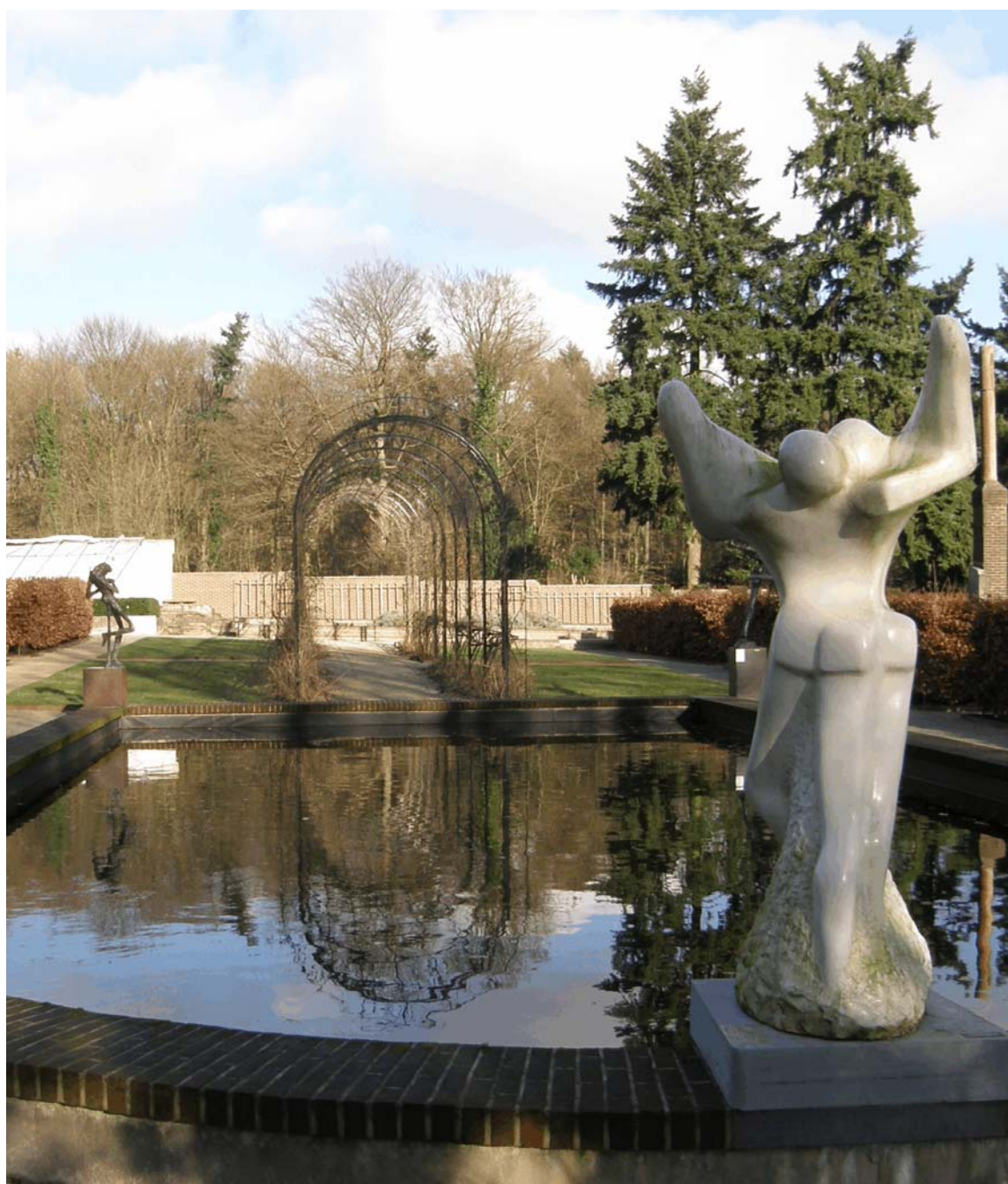

**Natuurtoets planlocatie
Tuin de Lage Oorsprong,
Oosterbeek**

Natuurtoets planlocatie Tuin de Lage Oorsprong, Oosterbeek

Colofon

Titel	Natuurtoets planlocatie Tuin de Lage Oorsprong, Oosterbeek
Projectnummer	10168
Opdrachtgever	Stichting Tuin de Lage Oorsprong Van Borsselenweg 36 6862 BJ Oosterbeek
Datum	9 maart 2011
Status rapport	definitief
Bestand	10168 eindrapport.wpd
Opdrachtnemer	De Groene Ruimte BV Postbus 400 6700 AK Wageningen tel. 0317-423969 fax 0317-418758 dgr@dgr.nl www.dgr.nl
Handtekening voor akkoord directie	Naam : ir. P.A.F.M. Reijbroek Handtekening:
Auteursrecht	De auteursrechten van dit rapport rusten bij zowel opdrachtgever als opdrachtnemer, tenzij schriftelijk anders is/wordt overeengekomen. Alleen degenen bij wie het auteursrecht rust zijn gerechtigd het rapport voor eigen gebruik te vermenigvuldigen, te verspreiden of toe te passen, alsook om het ter informatie aan derden openbaar te maken tegen onderling (= zij bij wie het auteursrecht rust) overeengekomen voorwaarden (kosten, citeren, gebruiken, wijzigen etc).
Aansprakelijkheid	Raadpleging van en eventuele verdere handelingen met/op basis van het door De Groene Ruimte BV geleverde product vallen buiten elke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en/of De Groene Ruimte BV.

INHOUD

1. INLEIDING	3
2. WERKWIJZE EN UITVOERING	5
3. ALGEMENE BESCHRIJVING PLANLOCATIE EN TOELICHTING OP DE INGREEP	7
4. RESULTATEN FLORA- EN FAUNAWET	11
4.1. Waarnemingen	11
4.2. Conclusies en aanbevelingen	14
5. RESULTATEN NATUURBESCHERMINGSWET	17
BRONNEN	19

BIJLAGEN

- Bijlage 1. Samenvatting verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet (FF-wet)
- Bijlage 2. Effect ingreep (externe werking) op beschermde soorten en habitattypen Natura 2000-gebied Veluwe

I. INLEIDING

In opdracht van de Stichting Tuin de Lage Oorsprong te Oosterbeek heeft De Groene Ruimte BV in februari 2011 een ecologische quickscan ingevolge de Flora- en faunawet (FF-wet) uitgevoerd voor de planlocatie Tuin de Lage Oorsprong te Oosterbeek.

De planlocatie betreft een bouwlocatie in de ommuurde tuin met een oppervlakte van circa één tiende deel van de ommuurde tuin. De Tuin de Lage Oorsprong ligt aan de Borsselenweg te Oosterbeek. Het onderzoeksgebied (= planlocatie) is naar schatting 200 m² groot.

De ingreep betreft de reconstructie van de Oranjerie, de bouw van een kas en de bouw van een kapschuur. Deze ingreep is in het kader van de FF-wet aan te duiden als een 'ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

In deze rapportage zijn de resultaten verwoord van de ecologische quickscan van de planlocatie. In het kader van de quickscan zijn een beknopt bronnenonderzoek en een veldonderzoek uitgevoerd. Van de planlocatie is een situatiebeschrijving opgenomen. Daarnaast zijn -per soortengroep- de aangetroffen en de zeer waarschijnlijk aanwezige, beschermde soorten aangegeven. Ook is aangegeven welke van deze soorten door de ingreep ter plaatse worden verstoord en voor welke soorten derhalve een ontheffing in het kader van de FF-wet is vereist. Indien bronnenonderzoek en veldonderzoek onvoldoende informatie of zekerheid hebben opgeleverd, waardoor nader (veld)onderzoek is vereist, is dat bij de soortengroep aangegeven.

Omdat de planlocatie binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied Veluwe ligt, is een voortoets in gevolge de Natuurbeschermingswet uitgevoerd. De Veluwe is aangewezen voor een aantal vogelsoorten, andere diersoorten en habitattypen. In deze rapportage zijn de resultaten verwoord van de voortoets voor de planlocatie. Er is getoetst of de ingreep zeker geen effect of een mogelijk negatief effect heeft.

2. WERKWIJZE EN UITVOERING

Ter voorbereiding op het veldbezoek is voor de planlocatie een aantal bronnen (internetsites, verspreidingsatlassen en andere relevante bronnen) geraadpleegd, om een indruk te krijgen van de mogelijke natuurwaarden van (de omgeving van) de planlocatie.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 8 februari 2011 tussen 9.30u en 12.30u. Het was een zeer zonnige dag, de windkracht was 2 en de temperatuur was circa 10 °C. Het veldbezoek is uitgevoerd door een ervaren veldecoloog van De Groene Ruimte. Daarbij zijn alle (sporen van) beschermde soorten genoteerd. Er is gekeken naar de geschiktheid van de planlocatie voor beschermde soorten¹⁾. Ook andere bijzondere waarnemingen zijn genoteerd en er zijn foto's gemaakt.

Er is gericht gezocht naar (sporen van) beschermde soorten, maar er zijn geen gerichte inventarisaties (met vallen of dergelijke) naar bepaalde soorten(groepen) uitgevoerd.

Ten aanzien van de Flora- en faunawet zijn de wettelijk beschermde soorten vermeld en is aangegeven welke consequenties dit heeft voor de verdere procedure bij de reconstructie van de Oranjerie en de bouw van een kas en een kapschuur.

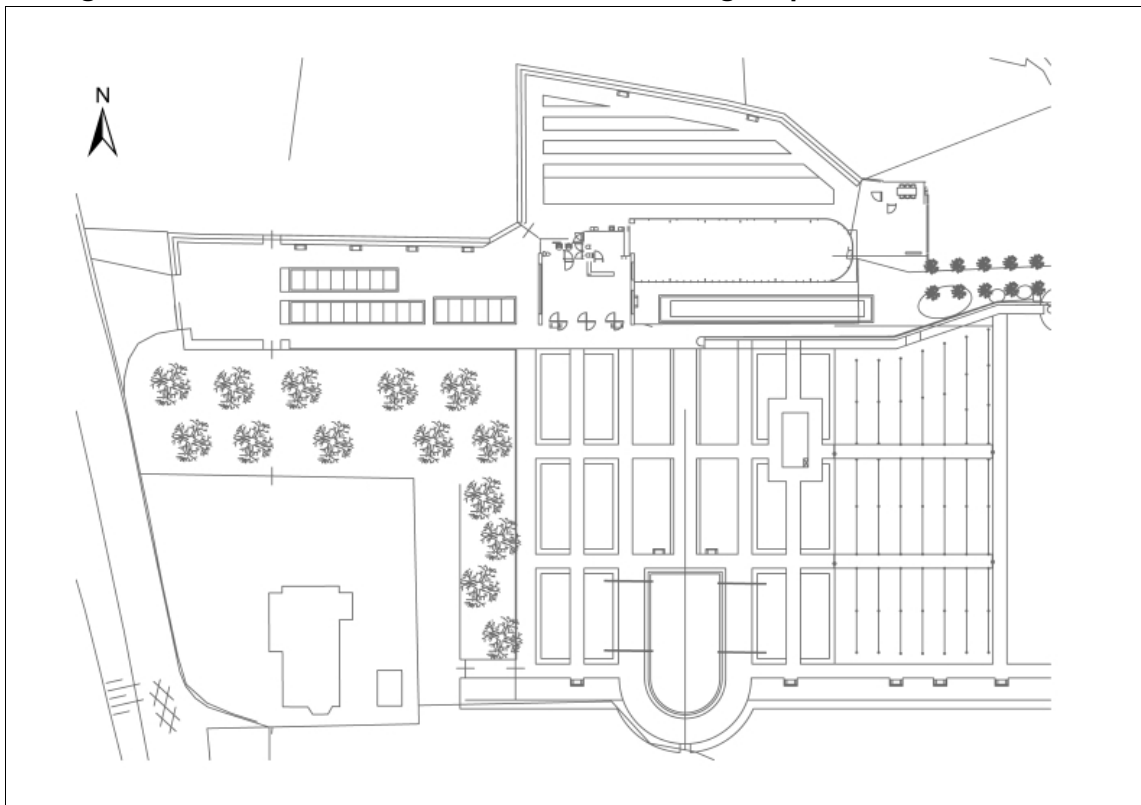
Het gebied ligt in het Natura 2000-gebied De Veluwe. Daarom is een voortoets uitgevoerd met betrekking tot de Natuurbeschermingswet. Omdat de tuin is te beschouwen als erven en beplanting wordt alleen de externe werking getoetst van de ingreep op het Natura 2000-gebied De Veluwe. Voor het Natura 2000-gebied alle aangewezen vogelsoort, overige diersoort en habitatype aangegeven of het voorkomt op of nabij de planlocatie en of er zeker geen effect of mogelijk een effect van de reconstructie van de Oranjerie en de bouw van een kas en een kapschuur. Als er een mogelijk effect is, is aangegeven of dit mogelijk een significant effect is of zeker geen significant effect is.

In de rapportage zijn ter illustratie en toelichting enkele foto's²⁾ opgenomen, opdat een zo compleet mogelijk (ecologisch) beeld wordt verkregen van de planlocatie.

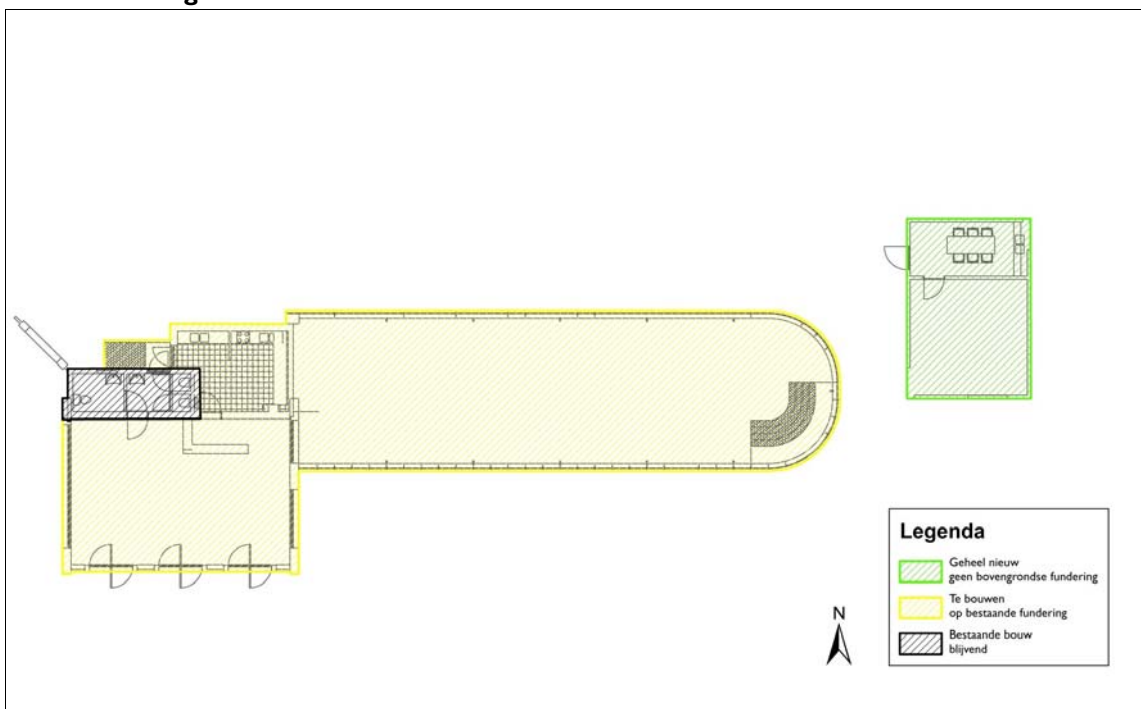
¹⁾ De meeste planten- en diersoorten zijn niet jaarrond vindbaar in het veld. Door de planlocatie ook op mogelijke geschiktheid voor beschermde soorten te beoordelen, wordt een beeld verkregen van de mogelijkheid of waarschijnlijkheid dat deze soorten voorkomen. Om een maximale zekerheid over het al dan niet voorkomen te verkrijgen zijn in het algemeen gerichte inventarisaties in de daarvoor geschikte seizoenen noodzakelijk.

²⁾ Alle in deze rapportage opgenomen foto's zijn gemaakt tijdens het veldbezoek op de planlocatie, tenzij anders is aangegeven.

Plattegrond van de ommuurde tuin. In het noordoosten ligt de planlocatie.

Planlocatie uitgelicht uit bovenstaande overzichtskaart.

3. **ALGEMENE BESCHRIJVING PLANLOCATIE EN TOELICHTING OP DE ING-REEP**

Ligging en omgeving

De Tuin de Lage Oorsprong ligt op het Landgoed de Lage Oorsprong, een half-open, glooiend landschap met bronbeken, kleinschalige weilanden en beukenbos. Het ligt ten zuidwesten van Oosterbeek. De tuin zelf ligt bovenop de rand van de stuwwal, waardoor een uitzicht richting de uiterwaarden ontstaat.

Het landgoed wordt beheert door het Gelders Landschap en deze heeft ook de erfpacht van de ommuurde tuin.

De planlocatie

De planlocatie ligt in de Tuin de Lage Oorsprong, waar op een oppervlakte van circa 200 m², nieuwbouw zal worden gepleegd. Er worden een kas, een kapschuur en een Oranjerie gebouwd.

De tuin stamt uit het begin van de vorige eeuw en maakt onderdeel uit van een landgoed. De tuin is ontworpen door de architect Jan Springer. De villa die bij het landgoed hoorde is al lang verdwenen, maar de ommuurde tuin en een deel van landschapsinrichting uit die tijd zijn nog

Tuin de Lage Oorsprong anno 2011.

herkenbaar aanwezig. In 2007 was de ommuurde tuin nog sterk verwilderd. De Stichting Tuin de Lage Oorsprong is in staat geweest, met hulp van vrijwilligers, in zeer korte tijd de tuin voor een groot deel terug te brengen naar het oorspronkelijke ontwerp van de Jan Springer. Een aantal onderdelen van het oorspronkelijke ontwerp is nog niet uitgevoerd. De reconstructie van de Oranjerie, de bouw van een grote kas (wintertuin) en de bouw van een kapschuur zijn hier voorbeelden van.

De Stichting Tuin de Lage Oorsprong huurt de ommuurde tuin voor de periode van 25 jaar van het Stichting het Gelders Landschap, waarvan 5 jaar inmiddels verstreken zijn.

De huidige bestemming van de Tuin de Lage Oorsprong uit het bestemmingsplan van 2001 is Agrarische gebied met landschapswaarden met de aanduiding K: karakteristieke en cultuurhistorische bebouwing. Voor de bouw van de Oranjerie, kas en kapschuur is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk.

De enige bebouwing op de planlocatie is een restant van de Oranjerie waar nu een berging en toiletten in zijn gevestigd. Het is laagbouw met een enkel steense muur van bakstenen en een plat dak.

De ingreep

De bouwlocatie ligt grotendeels binnen de ommuurde tuin. Mogelijke wordt de kapschuur uitbreiding met een deel van 2 bij 8 meter buiten de contouren van de ommuurde tuin. Op de plaats waar de eventuele uitbreiding plaats zal vinden staan momenteel drie grote houten bakken met compost. Als deze uitbreiding noodzakelijk blijkt dat zullen de composthopen verplaatst worden naar een locatie buiten de tuin aan de noordzijde van de fruitmuur.

Er is gekeken of de Oranjerie, de kas en de kapschuur in hun oorspronkelijke locatie herbouwd konden worden. Een klein deel van de Oranjerie is nog in tact. Van Oranjerie en de kas zijn de oorspronkelijke fundamenteën nog aanwezig waardoor op de oude fundamenteën gebouwd kan worden. Er zijn bovengronds geen restanten van de gevonden van de Kapschuur. Daarom moet de kapschuur geheel opnieuw worden opgebouwd.

In het nog bestaande deel van de Oranjerie zijn momenteel toiletten gevestigd. Tijdens de herbouw van de Oranjerie zullen de toiletten worden uitgebreid met een invalidentoilet. In de Oranjerie wordt er een keuken geplaatst.

Na de herbouw zal de kapschuur dienst doen als kantine.

De verlichting op het terrein wordt niet aangepast, de kas zal 's nachts niet verlicht worden.

Het nog bestaande deel van de Oranjerie.

De toekomstige locatie van de kapschuur.

4. RESULTATEN FLORA- EN FAUNAWET

4.1. Waarnemingen

Flora

Overtredingen van de Flora- en faunawet		
Plantensoort	Artikel 8	Opmerkingen
< geen >		

De planlocatie bestaat nu uit tuin met verhardingen, oude fundamenteën en een klein gebouw. Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen en deze worden, gezien het huidige gebruik, ook niet verwacht.

Er zijn geen varens aangetroffen op de nog bestaande muren en er zijn daarom ook geen streng beschermde varens aanwezig op de muren.

Omdat door de ingreep geen streng beschermde³⁾ plantensoorten worden verstoord, wordt een ontheffing ingevolge de FF-wet voor het verstoren van streng beschermde plantensoorten niet nodig geacht.

Zoogdieren

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
< geen >					

Vleermuizen

de planlocatie kan als jachtgebied gelden voor vleermuizen, te meer daar de tuin in een luwe open plek in het bos licht. De tuin warmt bovendien extra op door het microklimaat ter plaatse. De bebouwing, de restant van de Oranjerie is nauwkeurig op sporen van vleermuizen en geschiktheid voor deze dieren beoordeeld. Er zijn geen sporen aangetroffen en het gebouw is door het intensief gebruik aan de binnenzijde zeker niet geschikt voor vleermuizen. Geconcludeerd is dat er op de planlocatie geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. De ingreep kan ook geen invloed hebben op verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving. De kas wordt 's nachts niet verlicht en de overige bebouwing worden niet voorzien van buitenverlichting. Ook wordt de verlichting in de tuinen niet aangepast.

Op circa 120 meter afstand van de tuin licht een kleine bunker, waarin vleermuizen overwinteren. In de bunker overwinteren tot dusver alleen enkele Gewone grootoorvleermuizen. De bunker ligt op een dusdanige afstand van de planlocatie dat er geen invloed van de ingreep op

³⁾ Met streng beschermde soorten wordt bedoeld: soorten die zijn vermeld op tabel 2 en tabel 3 van de AMvB art. 75 FF-wet.

dit winterverblijf verwacht kan worden.

Overigens kan de vleermuisbunker met eenvoudige ingrepen nog als winterverblijf geoptimaliseerd worden. Een advies hierover is door de Vleermuiswerkgroep Gelderland reeds gestuurd naar de Stichting het Gelders Landschap. Indien de bunker verder wordt uitgegraven, het regenwater naar binnen wordt geleid en de deur vrijwel tochtvrij wordt gemaakt zullen meer soorten vleermuizen de bunker in de winter opzoeken (Bron: Vleermuiswerkgroep Gelderland).

Overige streng beschermde zoogdiersoorten

Eekhoorns komen in de omgeving zeker voor, maar er zijn geen verblijfplaatsen van Eekhoorns op de planlocatie aangetroffen. De tuin is niet geschikt als verblijfplaats voor Eekhoorns.

In de omgeving van de planlocatie komen Boommarter en Steenmarter voor. Van deze dieren zijn op de planlocatie of in de directe omgeving geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen. De ingreep heeft dan ook geen invloed op deze diersoorten.

Andere streng beschermde zoogdiersoorten zijn niet aangetroffen en worden, gezien de biotopen op de planlocatie, ook niet verwacht.

Licht beschermde zoogdiersoorten

Op de planlocatie zelf worden Konijn, Mol, Rosse woelmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis en Egel verwacht. De Vos komt in de omgeving veel voor.

De genoemde soorten staan vermeld op tabel I van de AMvB art. 75 FF-wet; hiervoor geldt een automatische ontheffing bij onder andere 'ruimtelijke inrichtingen en ontwikkelingen'.

Amfibieën, reptielen en vissen

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
< geen >					

Amfibieën

Op de planlocatie zijn zeer waarschijnlijk Bruine kikker en Gewone pad en minder waarschijnlijk Kleine watersalamander aanwezig. Er worden geen streng beschermde amfibieënsoorten verwacht.

Reptielen

De Ringslang is in de omgeving regelmatig waargenomen. Aangezien Ringslangen soms eieren leggen of overwinteren in composthoppen is het niet geheel uit te sluiten dat deze een (vaste) verblijfplaatsen vormen voor Ringslangen. De Ringslang is echter nooit gezien door mensen van de Stichting. De eventuele verplaatsing van de composthoppen is niet in strijd met de Flora en

faunawet, wanneer dit gedaan wordt zonder dat de eieren of slangen in winterslaap verstoord worden. De beste tijd voor het verplaatsen van de composthoppen is het voorjaar en het najaar. Dan zijn de Ringslangen actief en zijn er geen eieren in de compost aanwezig. Zo mogelijk worden de compostbakken met compost in zijn geheel voorzichtig verplaatst. Omdat een eventuele (vaste) verblijfplaats alleen verplaatst over geringe afstand wordt, is geen sprake van een verstoring van een vaste verblijfplaats en is er geen sprake van een overtreding van de Flora- en faunawet.

Op de rest van de planlocatie wordt de Ringslang niet verwacht.

Mogelijk te verplaatsen compostvakken.

De huidige planlocatie is niet geschikt voor Hazelwormen. Op de huidige planlocatie wordt de Hazelworm dan ook niet verwacht. In de (directe) omgeving van de ommuurde tuin kan de Hazelworm wel voorkomen, al is deze door de Stichting niet aangetroffen.

Vissen

Door het ontbreken van open water komen er geen vissen voor op de planlocatie.

Vogels

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
< geen >					
De ingreep is alleen toegestaan: • indien zich geen broedgevallen voordoen (kort vóór de ingreep controle hierop uit (laten) voeren); • indien geen jaarrond beschermde verblijfplaatsen worden verstoord. Zo mogelijk vindt de ingreep plaats buiten het broedseizoen (globale indicatie: september - januari)					

Op de planlocatie zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen en deze worden ook niet verwacht. De bebouwing leent zich niet voor Huismussen, Gierzwaluwen of uilen.

Door de ingreep vindt geen verstoring plaats van nesten, die jaarrond zijn beschermd. Indien wordt voldaan aan de condities zoals aangegeven in bovenstaande tabel, wordt een ontheffing voor het verstoren van vogels niet nodig geacht.

Insecten en andere ongewervelden

Overtredingen van de Flora- en faunawet					
Soort(en) of soortengroep	Artikel				Opmerkingen
	9	10	11	12	
< geen >					

Gezien de inrichting van het terrein kan een aantal algemene dagvlinders worden verwacht.

Uit deze soortengroepen komt alleen het Vliegend hert in de omgeving voor. De inrichting van de planlocatie is niet geschikt voor het Vliegend hert, Deze soort wordt dan ook niet verwacht op de planlocatie.

4.2. Conclusies en aanbevelingen

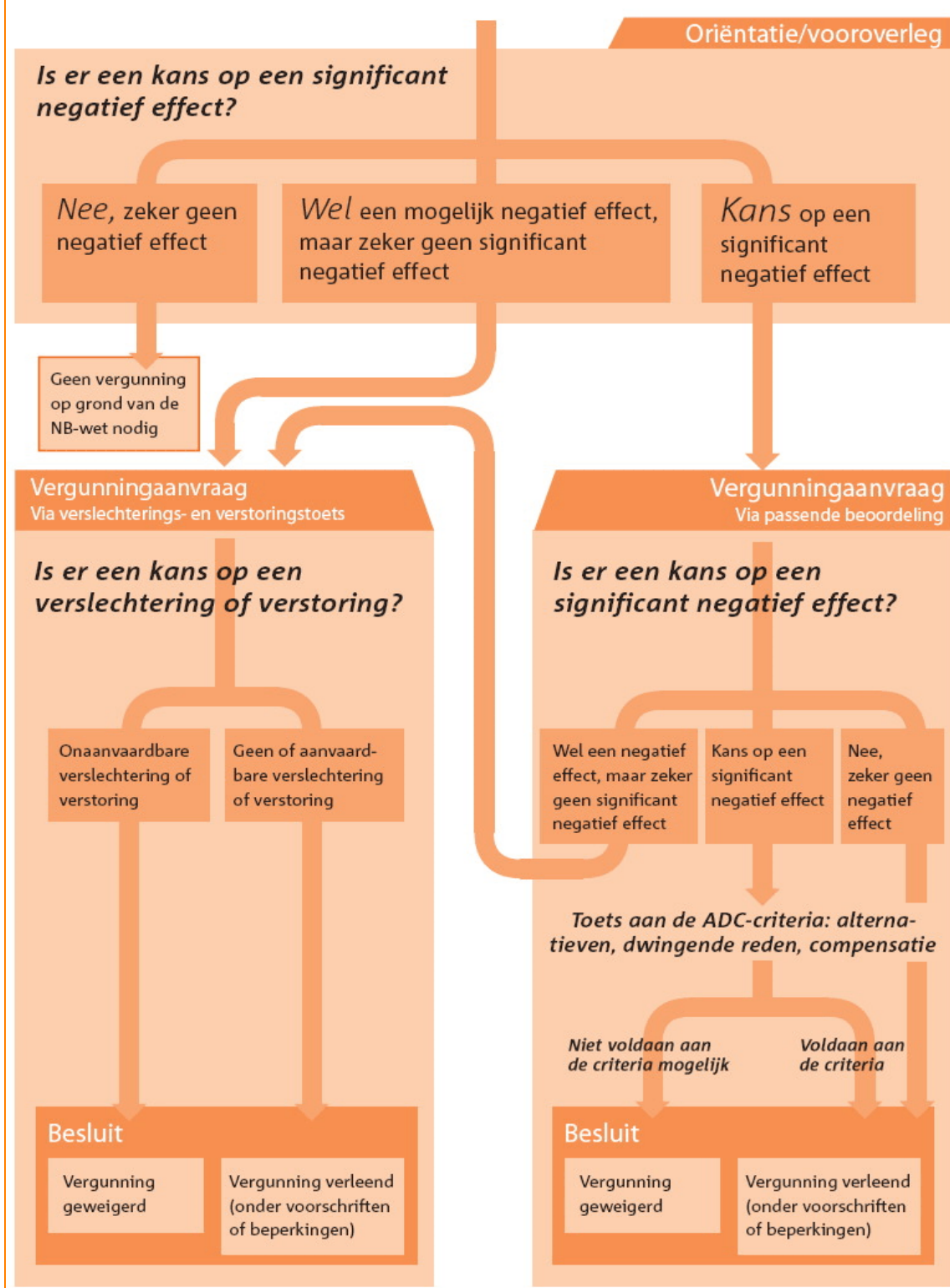
- De eventuele verplaatsing van de composthoppen is niet in strijd met de Flora- en faunawet, indien de eieren of slangen in winterslaap niet verstoord worden. De beste tijd om deze te verplaatsen is het voorjaar en het najaar, dan zijn de Ringslangen actief en zijn er geen eieren in de compost aanwezig. Zo mogelijk worden de compostbakken met compost in zijn geheel voorzichtig verplaatst. Omdat een eventuele (vaste) verblijfplaats alleen verplaatst over geringe afstand wordt is geen sprake van een verstoring van een vaste verblijfplaats en is er geen sprake van een overtreding van de Flora- en faunawet.

- Door de ingreep worden geen streng beschermde soorten⁴⁾ verstoord. Voor de soorten van tabel I van de AMvB art. 75 FF-wet geldt een automatische ontheffing bij ruimtelijke ingrepen en ontwikkelingen.
- In het algemeen geldt dat de werkzaamheden ruim buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden; indien werkzaamheden binnen of rond het broedseizoen worden uitgevoerd, dient te worden vastgesteld dat er geen enkel broedgeval kan worden verstoord. Mogelijk komen nesten voor van onder andere Merel en Koolmees. Versturende activiteiten mogen pas plaatsvinden nadat broedgevallen op natuurlijke wijze zijn geëindigd (en de jonge vogels definitief zijn uitgevlogen) en voordat zich nieuwe broedgevallen voordoen.
- Voor alle soorten (beschermde en niet beschermde) geldt de algemene zorgplicht. Deze houdt in dat de werkzaamheden zo worden uitgevoerd dat planten en dieren zo min mogelijk worden verstoord.
- In z'n algemeenheid dienen de versturende werkzaamheden zo beperkt mogelijk te zijn (algemene zorgplicht). In elk geval dient de verstoring beperkt te blijven tot de (netto) planlocatie. Ook materialenopslag, bouwketen etc. dienen zo mogelijk binnen de begrenzing van de planlocatie een plaats te krijgen en mogen in elk geval geen versturend effect te hebben buiten de planlocatie.
- Ook dient, vanuit de zorgplicht, de periode van uitvoering zo gekozen te worden, dat dieren zo min mogelijk worden verstoord. Zo mogen poelen niet gedempt worden wanneer er kikkerdril of paddensnoeren in aanwezig zijn. Aanwezige dieren (algemene soorten, en soorten zonder bijzondere beschermingsstatus) worden weggevangen of op een onschadelijke wijze verdreven naar een geschikt biotoop⁵⁾.
- Bij de werkzaamheden is het van belang de bestaande, te handhaven landschapselementen als grasland, houtopstanden en struwelen niet aan te tasten.
- De ingreep heeft geen invloed op de overwintering van vleermuizen in de naburige bunker. Momenteel overwinteren er alleen enkele Gewone grootoorvleermuizen. Deze vleermuisbunker kan met eenvoudige ingrepen nog als winterverblijf geoptimaliseerd worden. Een advies hierover is door de Vleermuiswerkgroep Gelderland reeds gestuurd naar de Stichting het Gelders Landschap. Indien de bunker verder wordt uitgegraven, het regenwater naar binnen wordt geleid en de deur vrijwel tochtvrij wordt gemaakt zullen meer soorten vleermuizen de bunker in de winter opzoeken.

⁴⁾ Met streng beschermde soorten wordt bedoeld: soorten die zijn vermeld op tabel 2 en tabel 3 van de AMvB art. 75 FF-wet.

⁵⁾ Voor het wegvangen, verdrijven of verplaatsen van beschermde soorten (ook die van tabel I) is een ontheffing in het kader van de FF-wet vereist!

Project of handeling

5. RESULTATEN NATUURBESCHERMINGSWET

De planlocatie is gelegen binnen de begrenzing van het Natura2000-gebied Veluwe, waarop de Natuurbeschermingswet van toepassing is. Woningen inclusief tuinen en erven zijn 'geëxclueerd' (zie toelichting in onderstaand kader). In dat geval is geen daadwerkelijke sprake van ligging binnen het Natura2000-gebied; wel is een toetsing van de externe werking van het project van toepassing.

Het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen voor een aantal vogelsoorten en andere diersoorten en voor een aantal habitattypen. Een uitwerking van de toetsing van de externe werking is opgenomen in bijlage 2.

Uit de toetsing blijkt het volgende.

- Van de voor De Veluwe aangewezen diersoorten, komt alleen de Zwarte specht voor in de nabije omgeving. De planlocatie is echter dermate gecultiveerd dat het niet geschikt is als voedselgebied voor de Zwarte specht. Er is daarom geen invloed van de ingreep op de Zwarte specht.
- De overige soorten waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen komen niet voor in de omgeving van de planlocatie en er gaat daarom ook geen externe werking uit van de ingreep naar deze soorten.
- Door de ingreep vindt geen negatieve beïnvloeding van de beschermde habitattypen plaats.

Uit de voortoets blijkt dat er zeker geen significant effect verwacht wordt van de ingreep op de voor De Veluwe aangewezen vogelsoorten, andere diersoorten en habitattypen

Definitie NB-wet van bestaande bebouwing

“Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij expliciet wel bij de aanwijzing betrokken.”

Daarbij worden de volgende definities gehanteerd, ontleend aan de gangbare praktijk.

- Bebouwing: één of meer gebouwen of bouwwerken, geen gebouwen zijnde.
- Gebouw: elk bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijke met wanden omsloten ruimte vormt.
Een bouwwerk is elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven: het onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terrein.
- Tuinen: het in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terrein beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin dat zich duidelijk onderscheidt van de omgeving. Dergelijke terreinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen: bijvoorbeeld wegen, pleinen, parkeervoorzieningen en erfverhardingen.
Wegen betreffende alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen, met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen: spoorwegen zoals opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen van 31 december 2004.

Bron: Natura 2000 doelendocument (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006)

BRONNEN

LITERATUUR

- Bos, F. en M. Wasscher**, 1998, *Veldgids Libellen* - KNNV uitgeverij, Utrecht.
- Bos, F., D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting**, 2006. *De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming. Nederlandse fauna 7.* - Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M Thissen (red)**, 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren.* - Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Dijkstra, K.-D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar en M.J.T. van der Weide**, 2002. *De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4.* - Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Kapteyn, K.** 1995. *Vleermuizen in het landschap.* - Provincie Noord-Holland e.a., Uitgeverij Schuyt en Co, Haarlem.
- Kapteyn, K.**, 1999. *Vleermuizen in huis.* Uitgave van de provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers** 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen - Onderzoek naar verspreiding en ecologie.* - KNNV-Uitgeverij, Utrecht.
- Lina, P.H.C. en G. van Ommering**, 1994. *Bedreigde en kwetsbare zoogdieren in Nederland* - Informatie- en KennisCentrum natuurbeheer, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.
- Lina, P.H.C. en G. van Ommering**, 1996. *Bedreigde en kwetsbare vogels in Nederland: toelichting op de Rode Lijst* - Informatie- en KennisCentrum Natuurbeheer, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.
- Meijden, R. van der, B. Odé, C.L.G. Groen, J.-P.M. Witte en D. Bal**, 2000. *Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst.* - Nationaal Herbarium, Leiden en Stichting FLORON, Leiden.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**, 2005. *Buiten aan het werk? Houd rekening met beschermde dieren en planten!* - Brochure Min. van LNV.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat e.a.**, 2004. *Meerjarenprogramma Ontsnippering.* - Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft.
- Ommering, G. Van, I. van Halder, C.A.M. van Swaaij en I. Wynhoff**, 1995, *Bedreigde en kwetsbare dagvlinders in Nederland*, - IKC Natuurbeheer, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Wageningen.
- Hustings, F. & J.W. Vergeer**, 2002. *Atlas van de Nederlandse broedvogels.* - KNNV-uitgeverij.
- Weeda, E.J., R. Westra, Ch. Westra & T. Westra**, 1985. *Nederlandse ecologische flora, wilde planten en hun relaties.* - IVN i.s.m. VARA en VEWIN.

INTERNET

- Het Natuurloket (www.natuurloket.nl)
- Min. van LNV (www2.minlnv/thema/groen/natuur/natura2000/gebieden)
- Ravon (www.ravon.nl)

Bijlage I. Samenvatting verplichtingen vanuit de Flora- en faunawet (FF-wet)

Onderstaande tekst bevat de voor het onderhavige project belangrijkste aspecten van de Flora- en faunawet. Uiteraard is alleen de wettekst bepalend; aan onderstaande tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Middels de Flora- en Faunawet (FF-wet) zijn in beginsel alle inheemse planten- en diersoorten beschermd en voor alle soorten geldt de wettelijke zorgplicht. Een aantal planten- en diersoorten heeft een bijzonder beschermingsstatus ('beschermde soorten'). Een ingreep kan een effect hebben op dergelijke eventueel aanwezige, beschermde planten- en diersoorten. Een initiatiefnemer heeft de wettelijke plicht om na te gaan of door de ingreep beschermde soorten worden verstoord; de bewijslast ligt bij de initiatiefnemer, die moet aantonen dat geen soorten worden verstoord (waardoor één of meer van de artikelen 8 t/m 12 van de FF-wet worden overtreden) of hij moet een ontheffing voor deze verstoring aanvragen bij het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I).

Artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet.

- Art. 8 Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Art. 9 Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Art. 10 Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Art. 11 Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Art. 12 Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

De eerste stap van zo'n procedure is een quickscan. In een quickscan wordt getracht zo veel mogelijk uitsluitsel te krijgen over de aanwezigheid of afwezigheid van beschermde soorten en, bij aanwezigheid, over de vraag of verstoring aan de orde is. Waar mogelijk wordt gekeken hoe eventuele verstoring kan worden voorkómen of worden verminderd. is uitgevoerd om vast te stellen of zich beschermde soorten bevinden op de planlocatie, of deze soorten er gebruik van maken en of deze soorten verstoord worden door de ingreep.

Indien verstoring niet kan worden voorkomen, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Deze dient, vergezeld van een activiteitenplan ingediend te worden bij de Dienst Regelingen van het ministerie van EL&I. In het activiteitenplan wordt onder andere uitgebreid ingegaan op het doel van de aanvraag, wordt een onderbouwing gegeven en wordt ingegaan op de wijze waarop met (streng) beschermde soorten wordt omgegaan. De verwerking van de aanvraag door de Dienst Regelingen kan geruime tijd in beslag nemen (in het algemeen minstens 2 maanden maar ook 6 maanden is niet uitzonderlijk).

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur in 2005 is de toepasbaarheid van de FF-wet verder vorm gegeven. In deze AMvB is een onderscheid gemaakt in drie bijzondere beschermingsregimes; de beschermde soorten zijn onderverdeeld in drie groepen en elk van deze soortengroepen is vermeld op drie tabellen (zie tekstkader volgende pagina). De soorten van tabel 3 hebben de hoogste beschermingsstatus.

Vogels kennen een apart beschermingsregime, los van de tabellen-indeling. Sinds 26 augustus 2009 zijn de nesten van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Ook kan voor een aantal soorten van tabel 3 geen ontheffing meer worden verkregen; indien vaste verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig zijn, dient de ingreep plaats te vinden op een zodanige wijze dat -althans ingevolge de FF-wet- geen sprake is van verstoring.

Toelichting tabellen soorten Flora- en faunawet

In onderstaande tabellen staan alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet (FF-wet). De tabellen zijn aan de ene kant aan de orde bij ontheffingverlening voor artikel 75 en aan de andere kant bij vrijstellingen in het kader van het *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen* (AMvB artikel 75).

Vogelsoorten zijn in de oorspronkelijke tabellen van het ministerie van LNV niet apart opgenomen, omdat het een erg lange lijst is. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd (behalve exoten).

Toelichting tabel 1

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).

Toelichting tabel 2

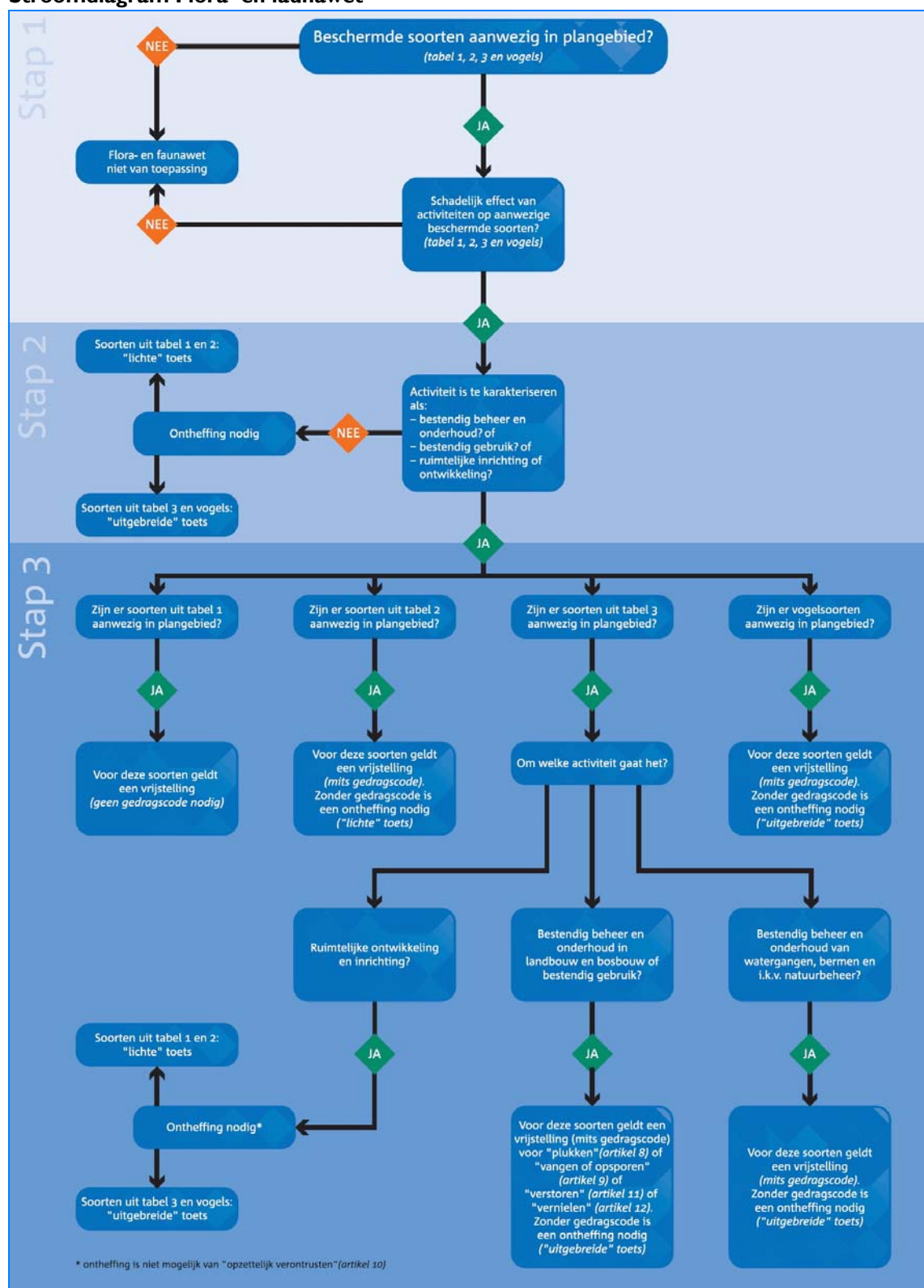
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3).

Toelichting tabel 3

- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de FF-wet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de FF-wet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring.
- Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig.
- Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen.
- Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.
- Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria:
 - 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
 - 2) er is geen alternatief;
 - 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn).

De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten.

Stroomdiagram Flora- en faunawet

(Zie ook het stroomdiagram op de volgende pagina).

[illegible]

Bijlage 2. Effect ingreep (externe werking) op beschermde soorten en habitattypen Natura 2000-gebied Veluwe

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
Vogelrichtlijnsoorten			
Wespendief A072	Vermoedelijk broedt meer dan een kwart van de Nederlandse Wespendieven op de Veluwe. Na de grootschalige bebossing, begin vorige eeuw, heeft de soort zich sterk uitgebreid, maar vermoedelijk zijn de aantallen de laatste decennia constant of mogelijk licht afnemend. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 150. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.	De Wespendief komt in de directe omgeving niet voor. De dichtsbijzijnde broedlocatie ligt ten noorden van de provinciale weg naar Oosterbeek. Deze roofvogels leven in het broedseizoen overwegend van wespenbroed. De planlocatie is teveel gecultiveerd om enige betekenis als voedselgebied voor de Wespendief te hebben. Daarom wordt geen negatief effect verwacht van de ingreep op deze soort
Nachtzwaluw A224	Van oudsher is de Nachtzwaluw een talrijke broedvogel van de Veluwe. De populatie is vanaf de 50-er jaren van de vorige eeuw sterk afgenomen tot een dieptepunt in het begin van de 80-er jaren. Sedertdien broedt bijna de helft van de Nederlandse Nachtzwaluwen op de Veluwe. Daarna trad weer herstel op zodat de stand momenteel weer 100-den paren omvat. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 610. Dit niveau ligt overigens nog altijd beduidend lager dan het niveau in de 50-er jaren. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De belangrijkste deelgebieden, die elk voor zich al het gewenste niveau van 40 paren voor een sleutelpopulatie overschrijden zijn het Harskampse Zand, Worth-Rhederzand, Oldenbroekse en Elspeetse Heide en Hoge Veluwe. De samenhang van deze deelpopulaties is goed, zodat voor de Veluwe als geheel van één metapopulatie kan worden gesproken.	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 610 paren.	De Nachtzwaluw is een soort van heidevelden en stuifzanden op de Veluwe. Door het ontbreken van dit habitat op de planlocatie, of in de directe omgeving ervan, wordt de soort geheel niet verwacht op de planlocatie en zal er ook geen effect optreden van de ingreep op deze soort.
Ijsvogel A229	De Ijsvogel broedt in sterk fluctuerende aantallen langs de sprengen en vijverpartijen van de Veluwe rand. Na strenge winters kan ze geheel verdwenen zijn, maar na een reeks van zachte winters belopen de aantallen enige tientallen (bijvoorbeeld 1995 26 paren). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.	Door het ontbreken van open water heeft op planlocatie en haar directe omgeving geen betekenis voor de Ijsvogel.

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
	jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Veluwerand met de grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.		
Draaihals A233	Van oudsher is de Draaihals een bekende broedvogel, vooral door het bezetten van nestkasten. Sedert begin 70-er jaren worden nestkasten niet meer bezet. Ongetwijfeld een gevolg van de sterke afname van de populatie en daarnaast een toename van het aanbod aan (dode) berken als natuurlijke nestplaats (in oude hollen van grote bonte spechten). De stand lijkt jaarlijks te fluctueren met vooral vanaf de 90-er jaren een sterk terugval tot een niveau van hooguit 50 paren; ver beneden het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie. Op de Veluwe broedt het leeuwendeel van de Nederlandse populatie met als belangrijkste deelgebieden Kootwijker- en Harskampse Zand, Zilvense Heide, Rhederzand en Planken Wambuis. In hoeverre gesproken kan worden van een aaneengesloten metapopulatie voor de gehele Veluwe is de vraag. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.	Van deze zeldzame broedvogel zijn geen broedgevallen bekend uit de verre omgeving. Het als broedvogel voorkomen van de Draaihals op de planlocatie wordt uiterst onwaarschijnlijk geacht omdat de planlocatie niet geschikt is als broedlocatie of leefgebied.
Zwarte specht A236	De Zwarte specht is een broedvogel op de Veluwe vanaf 1918 in langzaam toenemend aantal. De hoogste aantallen werden vastgesteld aan het eind van de 80-er jaren. Vervolgens is het aantal enigszins teruggelopen. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 430. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 430 paren.	De Zwarte specht kan mogelijk foerageren in de omgeving van de planlocatie, maar niet op de planlocatie zelf. Broedgevallen op de planlocatie en de nabijheid ervan zijn uitgesloten. Een negatief effect van de ingreep kan derhalve ook uitgesloten worden.
Boomleeuwerik A246	Van oudsher is de Boomleeuwerik een talrijke broedvogel. De aantallen zijn halverwege de vorige eeuw duidelijk afgenomen, maar sinds het begin van de 70-er jaren is een opmerkelijk herstel opgetreden. Het gemiddeld aantal paren in de periode 1999-2003 wordt geschat op 2.400. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Momenteel broedt de boomleeuwerik verspreid over de gehele Veluwe in een aaneengesloten metapopulatie die 1/3 van de Nederlandse populatie omvat. Het gebied heeft	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2.400 paren.	Het geschikte biotoop voor de Boomleeuwerik ontbreekt geheel op de planlocatie en in de directe omgeving. Op grotere afstand kan de soort wel verwacht worden, maar de ingreep heeft geen enkel effect op de Boomleeuwerik op grotere afstand.

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
	voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.		
Duinpieper A255	De Veluwe is momenteel het enige gebied in Nederland waar Duinpiepers broeden. Van oudsher was het een schaarse, doch gewone broedvogel van alle stuifzanden. Tegenwoordig is het belangrijkste broedgebied het Kootwijkerzand en Harskampse Zand. Andere gebieden waar de Duinpieper rond de eeuwwisseling nog broedde waren het Hulshorster- en Beekhuizerzand, Nieuw Millingse Zand, Planken Wambuis, Otterlose Zand en Deelense en Pampelse Zand. Het aantal paren leek eind vorige eeuw te stabiliseren op een niveau van 30-40 paren; net onder het gewenste niveau voor een sleutelpopulatie, vanaf 1999 viel de stand echter sterk terug met in 2002 nog slechts 5 paren en in 2003 nog één. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het is van groot belang geïsoleerde deelgebieden beter te verbinden zodat de populatie als één metapopulatie kan functioneren. Hiervoor is het van belang dat voor het habitatype H2330 zandverstuivingen uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit voortvarend worden opgepakt. Aangezien de soort gevoelig is voor verstoring o.a. door geluid, is het zaak met herstel van dit habitatype te beginnen op de meest geschikte locaties voor deze soort. Bij de verdere uitwerking van de doelen in het kader van het beheerplan is het nodig te bezien of voor herstel van een sleutelpopulatie op termijn aanvullende maatregelen nodig en zinvol zijn in het licht van de mate van herstel van deze soort. Het gebied kan mogelijk op termijn voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.	Het geschikte biotoop voor de Duinpieper ontbreekt geheel op de planlocatie en directe omgeving. Op grotere afstand kan de soort wel verwacht worden, maar de ingreep heeft geen enkel effect op de Duinpieper op grotere afstand.
Roodborsttapuit A276	Van oudsher is de Roodborsttapuit broedvogel op de heidevelden, maar aanvankelijk vermoedelijk in bescheiden aantallen. Vanaf de 70-er jaren zijn de aantallen sterk toegenomen en tegenwoordig kunnen we spreken van een aaneengesloten metapopulatie. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 1.100. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.000 paren.	Het geschikte biotoop voor de Roodborsttapuit ontbreekt geheel op de planlocatie en directe omgeving. Op grotere afstand kan de soort wel verwacht worden, maar de ingreep heeft geen enkel effect op de Roodborsttapuit op grotere afstand.
Tapuit	De Tapuit was een karakteristieke broedvogel van stuifzanden en	Uitbreiding omvang	Het geschikte biotoop voor de Tapuit

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
A277	zandige heidevelden. In het verleden broedden 100-den paren op de Veluwe. Het is aannemelijk dat de aantallen al vanaf het begin van de vorige eeuw door bebossing van stuifzanden en heidevelden teruglopen. Deze tendens heeft zich versterkt doorgezet vanaf de 80-er jaren, zodat momenteel hooguit nog enkele 10-tallen paren resteren. Het gemiddeld aantal paren voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 66. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.	en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.	ontbreekt geheel op de planlocatie en in de directe omgeving. Op grotere afstand kan de soort wel verwacht worden, maar de ingreep heeft geen enkel effect op de Tapuit op grotere afstand.
Grauwe klauwier A338	Vermoedelijk is de Grauwe klauwier van oudsher een schaarse broedvogel. Het leefgebied kenmerkt zich door halfopen structuurrijke vegetatie met een hoog aanbod aan grote insecten en kleine gewervelden. De schatting voor de periode 1999-2003 komt uit op 27 paren, met een dalende trend. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.	Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.	Het geschikte biotoop voor de Grauwe klauwier ontbreekt geheel op de planlocatie en directe omgeving. De soort broedt op de Hoge Veluwe. De ingreep kan geen enkele invloed hebben op deze broedgevallen en dus het voorkomen van de Grauwe klauwier in de omgeving.
Habitatrichtlijnsoorten			
Gevlekte witsnuitlibel HI042	De Gevlekte witsnuitlibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde uitbreiding van de populatie (tot het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding.	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.	Het geschikte biotoop van de Gevlekte witsnuitlibel ontbreekt op de planlocatie. Op de Veluwe is de soort te verwachten op vennen en bosplassen. Er is slechts één populatie op de Veluwe bekend. De planlocatie heeft geen enkele betekenis voor de soort.
Vliegend hert HI083	In ons land is de Veluwe het belangrijkste kerngebied voor het Vliegend hert. De soort komt vooral voor in de omgeving van Vierhouten, Elspeet, Hoog Soeren en ten westen van Apeldoorn. Op de zuidoostelijke Veluwe is de soort bekend van de omgeving van De Steeg.	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	Aan de voorwaarde voor het voorkomen van het Vliegend hert, een permanent aanbod van dood ondergronds (eiken)hout, wordt niet voldaan op de planlocatie of in de directe omgeving ervan. De soort wordt daarom niet verwacht op de planlocatie en in de omgeving, zeker

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
			niet met een vaste verblijfplaats.
Beekprik HI096	De Beekprik verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe levert één van de grootste bijdragen. De soort komt hier voor in allerlei sprengbeken, met name aan de oostkant van het gebied (doorgaans niet in de sprengkoppen, maar verder stroomafwaarts). In het verleden heeft de soort ook op de noordwestelijke en zuidelijke Veluwe geleefd, maar hier is ze momenteel verdwenen. Omdat de meeste leefgebieden sterk geïsoleerd zijn, zal een vergroting van de verspreiding waarschijnlijk alleen via gericht uitzetten mogelijk zijn op locaties waar de waterkwaliteit en beekmorfologie inmiddels weer hersteld zijn.	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	Door het ontbreken van natuurlijk stromend water wordt de Beekprik niet verwacht. Ook komt de soort in de omgeving niet voor en is in de laatste dertig jaar niet aangetroffen in de naburige spreng.
Rivierdonderpad HI163	De Rivierdonderpad is bekend van de Hierdensche beek en van de Verloren beek bij Epe met enkele nabijgelegen beken (Paalbeek, Klarbeek en Tongerensche beek). De soort is landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding en wordt in beken sterk bedreigd. De beken van de Veluwe leveren één van de grootste bijdragen voor de populaties van de Rivierdonderpad in beken én er zijn nog mogelijkheden voor uitbreiding.	Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.	Door het ontbreken van natuurlijk stromend water op de planlocatie wordt de Rivierdonderpad niet verwacht. Ook komt de soort in de omgeving niet voor.
Kamsalamander HI166	De Kamsalamander komt verspreid voor op de Veluwe op een beperkt aantal locaties, veelal in of nabij landbouwenclaves en langs de randen van het gebied. Het grootste deel van de Veluwe is als habitat ongeschikt voor de Kamsalamander.	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.	Door het ontbreken van open water wordt de Kamsalamander niet verwacht. Ook in de omgeving van de planlocatie wordt de soort niet verwacht.
Meervleermuis HI318	De Veluwe levert als overwinteringsgebied één van de grootste bijdragen voor de Meervleermuis.	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.	De Meervleermuis komt op de Veluwe alleen voor in ondergrondse gebouwen (bunkers). Het gaat hierbij uitsluitend om overwintering en om trekroutes naar deze winterverblijven. Op ongeveer 120 meter van de planlocatie is een winterverblijf voor vleermuizen in de vorm van een kleine bunker aanwezig. De bunker wordt jaarlijks gecontroleerd. Er is nog nooit een overwinterende Meervleermuis in aangetroffen.

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
Drijvende waterweegbree H1831	De Drijvende waterweegbree is in ieder geval bekend van de Hierdense beek. Voor de landelijke verspreiding van de soort is behoud van deze populatie van groot belang.	Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.	Door het ontbreken van open water wordt Drijvende waterweegbree niet verwacht op de planlocatie of in de directe omgeving ervan.
Habitattypen			
Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i> H2310	Uitbreiding van de oppervlakte stuifzandheiden met struikhei dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties van flora en fauna. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. Verbetering van de kwaliteit dient vooral gericht te zijn op een betere structuur (voor fauna). Overgangen naar inheems loofbos en struweel dienen zo veel mogelijk behouden te blijven of uitgebreid te worden met het oog op broedvogels en andere fauna.	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Empetrum nigrum</i> H2320	Het habitatype binnenlandse kraaiheibegroeiingen verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. De Veluwe begroeiingen zijn van speciaal belang omdat ze zich aan de rand van het areaal van het type bevinden.	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen H2330	Landelijk wordt gestreefd naar een anderhalf maal zo grote oppervlakte van het habitatype zandverstuivingen in Nederland. De grootste bijdrage voor dit habitatype moet komen van de Veluwe. Voldoende winddynamiek is een belangrijk randvoorwaarde voor de realisering van gevarieerde zandverstuivingen met overgangen naar droge heiden en bossen.	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het <i>Littorelletalia uniflorae</i> en/of <i>Isoëto-Nanojuncetea</i> H3130	Het habitatype zwakgebufferde vennen komt sporadisch voor op de Veluwe, zoals plaatselijk op de Hoge Veluwe	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
Dystrofe natuurlijke poelen en meren H3160	Het habitatype zure vennen is op de Veluwe wijd verspreid. De kwaliteit is in een deel van de vennen matig.	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitantis</i> en het <i>Callitrichio-Batrachion</i> H3260	Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i> (subtype A) komt voor in diverse beken en sprengen, maar is niet overal even stabiel en niet overal van goede kwaliteit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel. Dit is ook van belang voor een soort als de beekprik.	Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i> (subtype A).	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i> H4010	Alhoewel de Veluwe vooral van belang is voor droge heiden, zijn er toch enige deelgebieden waar een aanzienlijke hoeveelheid van het habitatype vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i> (subtype A) aanwezig is; delen hiervan zijn vergrast. Enige uitbreiding is nodig en realiseerbaar.	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i> (subtype A).	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Droge Europese heide H4030	De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype droge heiden, dat in sommige deelgebieden in goede kwaliteit en over een grote oppervlakte aanwezig is. Een goed voorbeeld hiervan vormt de Posbank waar in het reliëfrijke landschap een fraaie afwisseling van struikhei-begroeiingen en bosbesrijke heide te zien is. Netto-uitbreiding van de oppervlakte dient gericht te zijn op het verbinden van grote heideterreinen met elkaar via open landschap, met het oog op duurzaamheid van populaties. Ook kleinere terreinen dienen vergroot te worden of verbonden te worden met andere heiden, met het oog op completere en duurzamere faunagemeenschappen. In sommige delen is deze heide vergrast of arm aan structuur en fauna-elementen. Voortgaande successie op kleine, geïsoleerde heideterreintjes is toegestaan zolang er op gebiedsniveau netto sprake is van oppervlaktevergroting.	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
<i>Juniperus communis</i> -formaties in heide of kalkgrasland H5130	Struwelen van het habitatype jeneverbesstruwelen zijn beperkt tot enkele deelgebieden, waarbij de Doornspijkse Heide de grootste oppervlakte herbergt. Op de Veluwe zijn daarnaast veel losstaande jeneverbessen aanwezig.	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) H6230	Enkele van de best ontwikkelde voorbeelden van dit habitatype worden op de Veluwe aangetroffen, zoals op de Harskamp (met de grootste populatie wolverlei en zeldzame soorten als kleine schorseneer en heidezegge). Wegens het voorkomen van twee laatst genoemde soorten en het grote oppervlakte van het habitatype levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel van het habitatype. Op veel andere locaties (bijvoorbeeld wegbermen) is het type matig ontwikkeld. Verder komt het plaatselijk goed ontwikkelde vochtige vormen voor. Omdat het habitatype heischrale graslanden landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert wordt uitbreiding van het oppervlakte en verbetering van de kwaliteit nagestreefd.	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (<i>Molinion caeruleae</i>) H6410	Het habitatype blauwgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In het Natura2000-gebied komt het voor op lemige gronden, bijvoorbeeld bij Staverden en aan de randen van de zandgrond (o.a. Wisselse Veen). Uitbreiding van de oppervlakte blauwgraslanden kan gerealiseerd worden in samenhang met habitatypen H4010 vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i> (subtype A) en H6230 heischrale graslanden.	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Actief hoogveen H7110	Het habitatype actieve hoogvenen, <i>heideveentjes</i> (subtype B) komt voor in een aantal hoogveenvennen en als hellingveentjes. Het heeft onder meer in het Kootwijkerveen en het Mosterdven een zeer goede kwaliteit. Op andere locaties is uitbreiding mogelijk, bijvoorbeeld vanuit natte heide of verdroogde veentjes	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, <i>heideveentjes</i> (subtype B).	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i> H7150	Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt met name voor op plagplekken die door natuurlijke successie overgaan in het habitatype H4010 vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i> (subtype A). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.

Soort / Habitat	Beschrijving	Doelstelling	Effect ingreep
Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Illici-Fagenion</i>) H9120	Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst komt momenteel op enkele locaties op de Veluwe in een kwalitatief goede vorm voor (bijvoorbeeld in het Speulderbos). Zonder enig beheer zal een aanzienlijk deel van de eikenbossen op de Veluwe op termijn overgaan in dit habitatype.	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Sub-Atlantische en midden-Europese winter-eikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het <i>Carpinion-betuli</i> H9160	Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, <i>hogere zandgronden</i> (sub-type A) komt voor op enkele voedselrijkere, leem- of lösshoudende standplaatsen. Het type verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Behoud van de huidige groeiplaatsen is op korte termijn van belang, waarbij op termijn mogelijk uitbreiding kan plaatsvinden op geschikte standplaatsen, in de nabijheid van goede voorbeelden (met bronpopulaties van kenmerkende soorten).	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, <i>hogere zandgronden</i> (sub-type A).	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met <i>Quercus robur</i> H9190	De Veluwe levert de grootste bijdrage voor het habitatype oude eikenbossen, dat over een aanzienlijke oppervlakte verspreid is. Verbetering van de kwaliteit is mogelijk door het type te ontwikkelen op oude bosgroeiplaatsen met oud-bossoorten. Verbetering van de kwaliteit van het habitatype is noodzakelijk wegens de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding.	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.
Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) H91E0	Het habitatype vochtige alluviale bossen, <i>beekbegeleidende bossen</i> (subtype C) komt op veel locaties op de Veluwe voor, maar in de meeste gevallen slechts over een geringe oppervlakte en met matige kwaliteit. Langs de beken en op de overgang naar het IJsseldal liggen grotere en kwalitatief betere voorbeelden. (o.a. Hierdense beek). Voor duurzaam behoud van de levensgemeenschap binnen het gebied, is het van belang dat oppervlakte en kwaliteit toenemen.	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, <i>beekbegeleidende bossen</i> (subtype C).	Op de planlocatie is dit vegetatietype niet aanwezig. Door de ingreep wordt dit habitatype in de omgeving niet negatief beïnvloed.

